

Γενικό σχόλιο στην ΕΠΜ 5α: Περιοχές Natura 2000 των Περιφερειακών Ενοτήτων Κέρκυρας, Κεφαλλονιάς, Ιθάκης, Λευκάδας και Ζακύνθου

Η ΕΠΜ φαίνεται ολοκληρωμένη συμπεριλαμβάνοντας όλα τα είδη προτεραιότητας της περιοχής και περιλαμβάνοντας μέτρα για την ορθή διαχείρισή τους. Παραλείπονται όμως ξενικά είδη που εμφανίζονται στην περιοχή, χωρίς αυτά να αναφέρονται στα σχετικά μέτρα, καθώς και δράσεις έρευνας, παρακολούθησης και διαχείρισης που είναι μείζονος σημασίας για τη διατήρηση του προστατευταίου.

Σχετικά με το γενικό περιεχόμενο της ΕΠΜ προτείνεται να συμπεριληφθούν τα ξενικά είδη, όπως ορίζονται από την ΕΕ (NIS) στις προτάσεις δράσεων για την παρακολούθηση, διαχείριση και αντιμετώπισή τους σύμφωνα με τον κανονισμό ΕΕ/1143/2014 και τις σχετικές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα, για όλες τις Ν2Κ της ΕΠΜ5α, με ιδιαίτερη έμφαση στα είδη που χαρακτηρίζονται ως «εισβολικά» από επιστημονικές δημοσιεύσεις (π.χ. Λεοντόψαρο (*Pterois miles*), μπλε καβούρι (*Callinectes sapidus*), και εισβολικά είδη που περιλαμβάνονται στον κατάλογο των χωροκατακτητικών ξένων ειδών που θεωρούνται ενωσιακού ενδιαφέροντος σύμφωνα με τον ίδιο Ευρωπαϊκό Κανονισμό, όπως ο Μυοκάστορας (*Myocastor coyrus*).

Σχετικά με την «Αξιολόγηση – Οριοθέτηση περιοχής και προστατευταίου αντικειμένου» κεφ. 4 της παρούσας, και συγκεκριμένα για τη σύνθετη Περιοχή Προστασίας της Βιοποικιλότητας Λευκάδας (ELBA22203), επισυνάπτουμε λεπτομερώς τα σχόλιά μας και τις προτάσεις μας στο αντίστοιχο κεφάλαιο της παρούσας.

Σχετικά με τα μέτρα διαχείρισης κεφ. 5 της παρούσας για τη σύνθετη Περιοχή Προστασίας της Βιοποικιλότητας Λευκάδας (ELBA22203), επισυνάπτουμε λεπτομερώς τα σχόλιά μας και τις προτάσεις μας στο αντίστοιχο κεφάλαιο της παρούσας.

ΚΕΦ. 4 : Σχόλια σχετικά με τη σύνθετη Περιοχή Προστασίας της Βιοποικιλότητας Λευκάδας (ELBA22203)

Σχετικά με τη χαρτογράφηση του οικοτόπου 1120 λιβάδια Ποσειδωνίας

Η χαρτογράφηση του οικοτόπου 1120 1 χλμ βορειότερα της νήσου Φορμίκουλα στον ύφαλο, δεν συμπεριλήφθηκε στο χάρτη των οικοτόπων της ΕΠΜ, παρότι κατατέθηκε στον σχετικό ερευνητή 22/10/2022 μέσω email και προηγουμένως είχε κατατεθεί στο ΥΠΕΝ και συμπεριλήφθηκε στη δημιουργία της ΖΠΦ-09. Η ύπαρξη του οικοτόπου στον ύφαλο βόρεια της νήσου Φορμίκουλα επιβεβαιώνεται και από άλλες επιστημονικές δημοσιεύσεις (Panayotidis, Panayiotis, Parathanasiou, Vasillis, Gerakaris, Vasileios, Fakiris, Elias, Orfanidis, Sotiris, Paratheodorou, Georgios, Kosmidou, Maria, Georgiou, Nikos, Drakopoulou, Vivi and Loukaidi, Valia. "Seagrass meadows in the Greek Seas: presence, abundance and spatial distribution" *Botanica Marina*, vol. 65, no. 4, 2022, pp. 289-299. <https://doi.org/10.1515/bot-2022-0011>). Ως εκ τούτου, ένα σημαντικό μέρος ενός οικοτόπου προτεραιότητας 1120 και ενδιαίτηματος του είδους *Pinna nobilis* παραλείπεται, αποκλείοντας το έτσι από προβλεπόμενες μελέτες και δράσεις αποκατάστασης. Προτείνεται να προστεθεί το χαρτογραφημένο τμήμα, ώστε να υπάρχει πρόβλεψη δράσεων έρευνας κι αποκατάστασης για το προστατευταίο (1120, 1028) στη ζώνη ΖΠΦ-09, η οποία έχει συμπεριληφθεί στην ΕΠΜ ως «κρίσιμα σπήλαια για την αναπαραγωγή και ανάπαυση της μεσογειακής φώκιας».

Σχετικά με τη χαρτογράφηση του οικοτόπου 1170 Ύφαλοι, και συγκεκριμένα για την υποκατηγορία «κοραλλιγενείς ύφαλοι»

Από τις έως τώρα επιτόπιες έρευνές μας, η παρουσία κοραλλιγενών υφάλων, που αποτελούν μέρος του οικοτόπου 1170, επιβεβαιώνεται στο βορειοανατολικό σημείο της Ατόκου. Συνεπώς, προτείνεται η προσθήκη και αυτού του οικοτόπου στη χαρτογράφηση της περιοχής και η ξεκάθαρη αναφορά στην παρουσία του, ώστε να λαμβάνεται υπόψιν στα προτεινόμενα μέτρα διαχείρισης της περιοχής. Η παρουσία του συγκεκριμένου οικοτόπου σε Προστατευόμενη Περιοχή, λόγω της παρουσίας τους σε μεγαλύτερα βάθη, αποτελεί εξαιρετική ευκαιρία προστασίας τους και ως εκ τούτου η συμπερίληψή του στη χαρτογράφηση είναι καίριας σημασίας. Επιπλέον, ο συγκεκριμένος τύπος οικοτόπου δεν αποτελεί οικότοπο προτεραιότητας σύμφωνα με την Οδηγία για τους Οικοτόπους, η οικολογική του όμως αξία αποτυπώνεται στα είδη που φιλοξενεί, όπως οι σπόγγοι *Axinella spp.* και το *C. rubrum*, που προστατεύονται από διεθνείς συμβάσεις.

ΚΕΦ. 5 : Σχόλια για την N2K GR2220003: INNER ARCHIPELAGOS OF IONIAN (MEGANISI, ARKOUDI, ATOKOS, VROMONAS, εντός της Περιοχή Προστασίας της Βιοποικιλότητας Λευκάδας (ELBA22203)

Σχετικά με τον οικοτόπο 1120// (μέτρο φύλλο: MM22203CW0201 – MM22203CS0301)

Λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαιτερότητα και τη λεπτομέρεια των μέτρων που αφορούν στην Πίνα (*Pinna nobilis*: κωδικός: 1028) (μέτρο φύλλο: MM22203CW0201 – MM22203CS0301) και ότι στο μέτρο προτείνεται η ομαδοποίηση της Πίνας με τον οικοτόπο 1120, θεωρούμε ότι είναι σημαντικό να οριστούν οι δράσεις έρευνας και αποκατάστασης για τον οικοτόπο 1120 ξεχωριστά.

Συγκεκριμένα προτείνεται οι δράσεις να ορίζονται χωρικά με τις αντίστοιχες Ζώνες προστασίας και προτείνεται αυτές να είναι: η ΖΔΟΕ-01, ιδιαίτερα στις ΖΒΔΦΠ-01 και ειδικότερα στην ΖΑΠΦ-04 που αφορά στη νήσο Φορμικούλα και στη ΖΑΠΦ-01 που αφορά στην Άτοκο. Επιπλέον, οι δράσεις έρευνας προτείνεται να προβλέπονται ως βάση για μετέπειτα ενέργειες αποκατάστασης. Ο οικοτόπος 1120 επικαλύπτεται χωρικά με όλο το εύρος αναπαραγωγής της Πίνας και ως εκ τούτου προτείνεται να προβλεφθούν δράσεις αποκατάστασης του, καθώς αυτή συνδέεται άρρηκτα με την αποκατάσταση της Πίνας.

Οι δράσεις προτείνεται να περιλαμβάνουν α) τη μεταμόσχευση-φύτευση του είδους *P. oceanica* σε υποβαθμισμένες περιοχές και β) την παρακολούθηση επιτυχίας της μεθοδολογίας αποκατάστασης. Η χαρτογράφηση του οικοτόπου 1120 (*Posidonia beds*, *Posidonium oceanicae*) 1 χλμ βορειότερα της νήσου Φορμικούλα στον ύφαλο, δεν συμπεριλήφθηκε στο χάρτη των οικοτόπων της ΕΠΜ, παρότι κατατέθηκε στον αντίστοιχο ερευνητή στις 22/10/2022 μέσω email και προηγουμένως είχε κατατεθεί στο ΥΠΕΝ και συμπεριλήφθηκε στη δημιουργία της ΖΠΦ-09. Η ύπαρξη του οικοτόπου στον ύφαλο βόρεια της νήσου Φορμικούλα επιβεβαιώνεται και από άλλες επιστημονικές δημοσιεύσεις (Panayotidis, Panayiotis, Parathanasiou, Vasillis, Gerakaris, Vasileios, Fakiris, Elias, Orfanidis, Sotiris, Papatheodorou, Georgios, Kosmidou, Maria, Georgiou, Nikos, Drakopoulou, Vivi and Loukaidi, Valia. "Seagrass meadows in the Greek Seas: presence, abundance and spatial distribution" *Botanica Marina*, vol. 65, no. 4, 2022, pp. 289-299. <https://doi.org/10.1515/bot-2022-0011>).

Ως εκ τούτου, ένα σημαντικό μέρος ενός οικοτόπου προτεραιότητας 1120 και ενδιαίτηματος του είδους *Pinna nobilis* παραλείπεται, αποκλείοντας το έτσι από προβλεπόμενες μελέτες και δράσεις αποκατάστασης. Προτείνεται να προστεθεί το χαρτογραφημένο τμήμα, ώστε να υπάρχει πρόβλεψη δράσεων έρευνας κι αποκατάστασης για το προστατευταίο (1120, 1028) στη ζώνη ΖΠΦ-09, η οποία έχει συμπεριληφθεί στην ΕΠΜ ως «Κρίσιμα σπήλαια για την αναπαραγωγή και ανάπαυση της μεσογειακής φώκιας».

Σχετικά με την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εξάπλωσης των χωροκατακτητικών ειδών *Caulerpa racemosa* και *Caulerpa taxifolia* (MM22203CW0201 – MM22203CS0301) προτείνεται να προστεθούν και άλλα είδη, όπως τα *Siganus luridus* και *Siganus rivulatus* που έχουν καταγραφεί στην περιοχή και δυνητικά αποτελούν απειλή για τον οικοτόπο 1120, καθώς είναι βοσκητές (Ozvarol, Y., Ertan, O. O., & Turna, I. I. (2011). The grazing effect of *Siganus luridus* Rüppell, 1828 on *Posidonia oceanica* (L.) Delile, 1813 meadows in Turkish Mediterranean coast (Gazirasa/Antalya). *Journal of Food, Agriculture & Environment*, 9(1), 531-533.). Επιπλέον, θα πρέπει να προστεθεί και το είδος *Halophila stipulacea*, το οποίο είναι ξενικό και έχει καταγραφεί στην περιοχή σύμφωνα με τις επιτόπιες έρευνές μας στην Άτοκο.

Σχετικά με τον οικοτόπο 1170// (μέτρο φύλλο: MM22203CW0201 – MM22203CS0301)

Σχετικά με την παρακολούθηση κι έλεγχο για την εξάπλωση των χωροκατακτητικών ειδών *Caulerpa racemosa*, *Caulerpa taxifolia* (MM22203CW0201 – MM22203CS0301), προτείνεται να προστεθούν και άλλα είδη, όπως τα *Siganus spp.* που έχουν καταγραφεί στην περιοχή και είναι βοσκητές των φαιοφυκών, ενώ για τον βιότοπο αυτό και το *Pterois miles* προτείνεται να συμπεριληφθεί, καθώς είναι χωροκατακτητικό είδος με επιβεβαιωμένη παρουσία στη Ν. Φορμίκουλα, και την ευρύτερη περιοχή. Συγκεκριμένα, το είδος καταγράφηκε τόσο κατά τη διάρκεια της επιτόπιας έρευνας της iSea στο πλαίσιο του προγράμματος REPOSIDONIA, (2 άτομα του είδους, Οκτώβριος, 2022), ενώ επιπλέον η εξάπλωση του *Pterois miles* δείχνει ότι εκτείνεται σε ολόκληρο το Ανατολικό Ιόνιο Πέλαγος (Dimitriadis, C., Galanidi, M., Zenetos, A., Corsini-Foka, M., Gionos, I., Karachle, P. K., ... & Katsanevakis, S. (2020). Updating the occurrences of *Pterois miles* in the Mediterranean Sea, with considerations on thermal boundaries and future range expansion. *Mediterranean marine science*, 21(1), 62-69. <https://doi.org/10.12681/mms.21845> ; Kleitou, P., Hall-Spencer, J. M., Savva, I., Kletou, D., Hadjistyli, M., Azzurro, E., ... & Rees, S. E. (2021). The case of lionfish (*Pterois miles*) in the Mediterranean Sea demonstrates limitations in EU legislation to address marine biological invasions. *Journal of Marine Science and Engineering*, 9(3), 325. <https://doi.org/10.3390/jmse9030325>), και ως εκ τούτου θα πρέπει να συμπεριληφθεί στα μέτρα για όλες τις Ν2Κ της ΕΠΜ5α.

Στις δράσεις Παρακολούθησης για τον οικοτόπο 1170, έχουν προστεθεί συγκεκριμένα πρωτόκολλα και μεθοδολογίες που αφορούν στον οικοτόπο 1170 με κάλυψη από φαιοφύκη, ωστόσο προτείνεται να προστεθούν παρόμοια πρωτόκολλα για τους Κοραλλιγενείς υφάλους, καθώς αποτελούν μέρος του οικοτόπου 1170 και από τις μέχρι τώρα έρευνές μας, επιβεβαιώνεται η παρουσία τους στο βορειοανατολικό σημείο της Ατόκου, το οποίο περιλαμβάνεται στις ΠΑΥ. Σε περίπτωση χωροθέτησης εγκαταστάσεων ιχθυοκαλλιέργειας το προστατευταίο τίθεται σε κίνδυνο. Η υποκατηγορία του οικοτόπου 1170 (κοραλλιγενείς ύφαλοι) φιλοξενούν σημαντικά είδη, όπως οι σπόγγοι *Axinella spp.* και το *C. rubrum*, που περιλαμβάνονται επίσης στα παραρτήματα της οδηγίας για τους οικοτόπους και επομένως χρήζουν δράσεων παρακολούθησης που είναι προσαρμοσμένες σε αυτούς.

Σχετικά με το είδος *Monachus monachus* και την αποκατάσταση των οικοτόπων του// (μέτρο φύλλο: MM22203CW0201 – MM22203CS0301)

Ομοίως με το μέτρο που αφορά στο ενδημικό είδος *Arenaria leucadia* (MM22203CW0201 – MM22203CS0301), το οποίο έχει ως προτεινόμενο μέτρο την «τοποθέτηση ενημερωτικών και προειδοποιητικών πινακίδων», προτείνουμε την προσθήκη πινακίδων στη Ν. Φορμίκουλα για την προειδοποίηση των χρηστών της θάλασσας σχετικά με τα όρια των ΖΑΠΦ-02 και ΖΑΠΦ-04.

Σχετικά με τα είδη *Chelonia mydas*, *Caretta caretta*, *Tursiops truncatus*// (μέτρο φύλλο: MM22203CG0101 – MM22203CW0202 – MM22203CG1501)

Προβλέπεται στο πλαίσιο των «Μέτρων Διαχείρισης για την Αλιεία & Επικοινωνία, Ενημέρωση, Εκπαίδευση» (MM22203CG0101 – MM22203CW0202 – MM22203CG1501) η Υιοθέτηση καλών πρακτικών για τη διαχείριση των κητώδων, αλλά και άλλων ειδών υδρόβιας πανίδας που αλιεύονται τυχαία με αλιευτικά εργαλεία (κητώδη, θαλάσσιες χελώνες, φώκιες, θαλασσοπούλια κ.λπ.) <http://www.fao.org/publications/card/es/c/CA0015EL>), ανάπτυξη ικανοτήτων και κατάρτιση των αλιέων. Το μέτρο αυτό προτείνεται να συμπεριλάβει και άλλα ευάλωτα είδη. Ειδικότερα προτείνεται να συμπεριληφθούν οι καρχαρίες και τα σαλάχια, καθώς αποτελούν σημαντικά είδη για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και της ισορροπίας των οικοσυστημάτων, έχουν επιβεβαιωμένη παρουσία στην περιοχή και υπάρχει μεγάλο ποσοστό τυχαίας αλιεύσης των ειδών αυτών. Τέλος, τα δύο είδη συμπεριλαμβάνονται στους οδηγούς του FAO για την υιοθέτηση καλών πρακτικών για τη διαχείριση ευάλωτων ειδών που αλιεύονται τυχαία (<https://www.fao.org/documents/card/en/c/i9152el>).

Σχετικά με το μέτρο MM22203CG0701

Προτείνεται, εκτός από την ΣΜΠΕ που προβλέπεται στο πλαίσιο της απόκτησης άδειας για τη δημιουργία νέων υδατοκαλλιεργειών από την ελληνική νομοθεσία, να απαγορευθεί η δημιουργία εγκαταστάσεων υδατοκαλλιέργειας στον σχετικό οικότοπο της *Pinna nobilis* και στον οικότοπο 1120, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η προστασία του προστατευταίου βάσει της ΕΠΜ.

Η νήσος Άτοκος οφείλει να αποκλειστεί από την ΠΑΥ καθώς: 1) πέριξ αυτής φύεται ο οικότοπος προτεραιότητας 1120 και σημαντικό ενδίαίτημα της *Pinna nobilis*, 2) υπάρχει η ΖΑΠΦ-01 «θαλάσσια περιοχή περίπου 200 μέτρα από τη Νήσο Άτοκο, Ζώνη Απόλυτης Προστασίας της Φύσης, Κρίσιμα σπήλαια για την αναπαραγωγή και ανάπαυση της μεσογειακής φώκιας» και επομένως επιτρέποντας την ανάπτυξη μονάδων υδατοκαλλιέργειας δε λαμβάνονται υπόψιν οι λόγοι ορισμού της περιοχής ως ΖΑΠΦ, όπως οι πιθανές αλληλεπιδράσεις της Μεσογειακής Φώκιας με τις μονάδες υδατοκαλλιέργειας και 3) στο Βόρειο άκρο της νήσου, υπάρχει κοραλλιογενής ύφαλος (υποκατηγορία του 1170) με είδη που ανήκουν στα παραρτήματα της οδηγίας για τους οικοτόπους, όπως σπόγγοι του γένους *Axinella* και ενδεχομένως το *C. rubrum*. Η δυνατότητα ανάπτυξης μονάδων υδατοκαλλιέργειας στην περιοχή παραβλέπει λοιπόν μια σειρά από άλλες θεσμοθετημένες προβλέψεις για την προστασία τόσο των ενδίαιτημάτων, όσο και των προστατευόμενων ειδών της περιοχής.

Όσον αφορά στις μελέτες που απαιτούνται για την αλληλεπίδραση με τη σημαντική πανίδα, προτείνεται να προστεθεί το είδος *Monachus monachus*, καθώς εμφανίζει αλληλεπιδράσεις με τις εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας. Η νήσος Φορμίκουλα δεν αναφέρεται ως τόπος αναπαραγωγής του είδους, αν και είναι, και άρα οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ νεαρών κυρίως ατόμων και εγκαταστάσεων, θα μπορούσαν να έχουν ισχυρό αντίκτυπο τόσο στη συμπεριφορά των ζώων, όσο και στις εγκαταστάσεις των μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας. Αντίστοιχα θα πρέπει να αναφέρονται μελέτες που αφορούν το ρινοδέλφιο *Tursiops truncatus*.